

De voetafdruk verkleinen

Verschuiving naar *low impact* visserij

SEAS AT RISK

de
Noordzee

www.noordzee.nl

De voetafdruk verkleinen

Verschuiving naar *low impact* visserij

De mariene biodiversiteit neemt snel af. Vanwege zijn grote impact op het mariene milieu speelt de visserijsector daarbij een grote rol. Tegelijkertijd zijn ook de effecten van de klimaatverandering op mariene ecosystemen al zichtbaar. Hierdoor komen de visbestanden, die het al zwaar te verduren hebben vanwege overbevissing, nog eens extra onder druk te staan. De visserij heeft ook een aandeel in de klimaatverandering vanwege de grote hoeveelheden brandstof die bij sommige vormen van visserij worden verbruikt, met een flinke uitstoot van broeikasgassen als gevolg.

Door over te stappen op ander vistuig kan de visserijsector de schade die zij mariene ecosystemen aandoet beperken, de uitstoot van broeikasgassen terugdringen en bezuinigen op de brandstofkosten. De hervorming van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) die is voorzien voor 2012, is een unieke kans om een goed doordacht beleid in te voeren, dat een verschuiving naar vismethoden met minder impact stimuleert.

Effecten van visserij

De visserij is direct en indirect van invloed op de omgeving. De directe gevolgen zijn het meest duidelijk: de bijvangst van jonge vis, de onbedoelde vangst van andere vissoorten, vogels en zoogdieren en de vernieling of aantasting van leefgebieden. De indirecte gevolgen zijn minder duidelijk waarneembaar en houden verband met de bijdrage die vissersschepen leveren aan de klimaatverandering in de vorm van CO₂-uitstoot als gevolg van brandstofverbruik.

Bijvangst

Vernieling habitats

CO₂ emissies

Er is geschat dat in het jaar 2000 de visserijsector wereldwijd verantwoordelijk was voor minstens 1,2% van het mondiale oliegebruik.

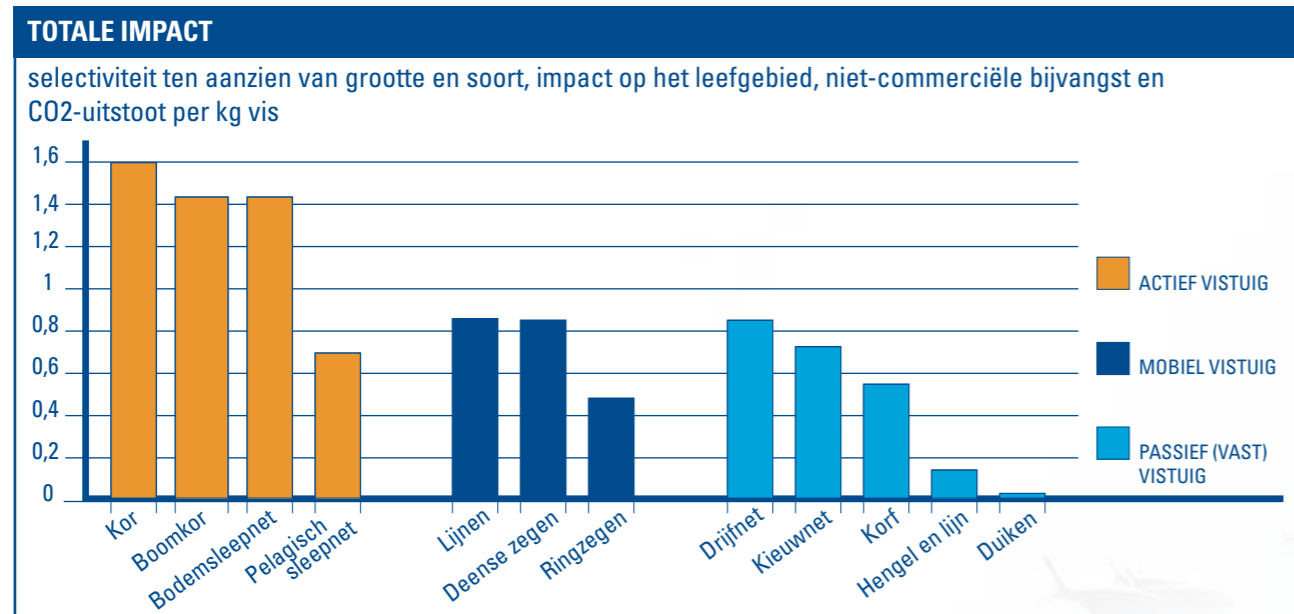
Veelgebruikt vistuig in Europa

De Europese Commissie heeft vistuig ingedeeld in drie categorieën: actief, mobiel en passief.

ACTIEF VISTUIG	MOBIEL (SEMI-PASSIEF) VISTUIG	PASSIEF (VAST) VISTUIG
Vistuig dat over de zeebodem wordt gesleept.	Vistuig waarbij de vissersboot zich verplaatst, maar er niet actief gesleept wordt.	Vistuig dat op de zeebodem wordt geplaatst en daar blijft staan totdat het door de vissersboot wordt binnengehaald.
<p>(Boom)korren</p>	<p>Zegens (flyshoot, snurrevod)</p>	<p>Kieuwnetten</p>
<p>Sleepnetten</p>	<p>Sleeplijnen</p>	<p>Korven</p>
	<p>Pelagische beugen (lange lijnen)</p>	<p>Hengel en lijnen</p>

Goed en slecht vistuig

Niet elke vorm van vissen is in dezelfde mate nadelig voor de omgeving. Dit is sterk afhankelijk van het vistuig en het werkgebied. Er is veel informatie beschikbaar over de directe gevolgen van de verschillende soorten vistuig op de omgeving. Minder is er bekend over de uitstoot van CO2 tijdens het gebruik van de verschillende types. Toch is het mogelijk om er een rangorde in aan te brengen, wat een indicatie geeft van de schade die met de verschillende soorten vistuig kan worden aangericht.

Bron: ICES (2006), rapport van de ICES-FAO-werkgroep over vistehnologie en visgedrag

Zware sleepnetten en korren die over de bodem worden gesleept of deze omploegen zijn het meest schadelijk voor de omgeving, zowel waar het gaat om selectiviteit, de vernieling van leefgebieden, als om de CO2-uitstoot. In het algemeen kan gesteld worden dat actief vistuig meer schade aanricht dan mobiel en passief vistuig en dat grotere schepen op open zee meer broeikasgassen uitstoten dan kleinere boten in de kustwateren, zeker als deze schade wordt uitgedrukt in CO2-uitstoot per waarde van de vangst. Op plaatsen waar visbestanden uitgeput raken en slecht worden beheerd, ondervindt de visserij meer schadelijke gevolgen dan in vangstgebieden waar de visbestanden goed worden beheerd.

Dezelfde visbestanden, verschillende soorten vistuig

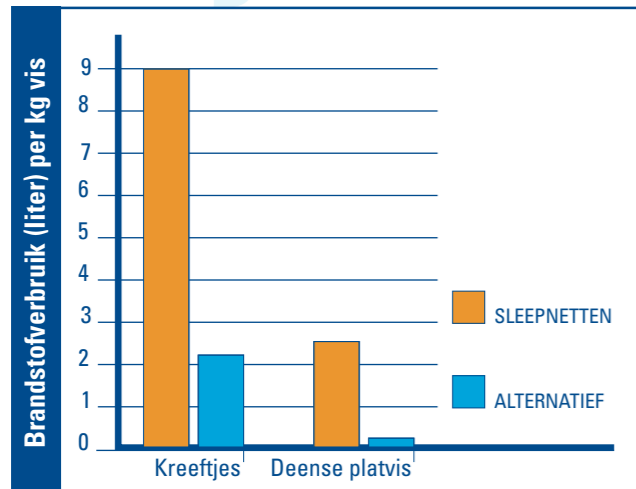
Op een vispopulatie kan vaak met meer dan één type vistuig worden gevestigd. Het effect verschilt. In het algemeen is vistuig voor pelagische soorten vooral schadelijk voor kwetsbare soorten als zeezoogdieren. Vistuig dat over de zeebodem wordt gesleept, richt hoofdzakelijk schade aan de leefgebieden aan. De bijvangst is het grootst als er met actief tuig gevestigd wordt. Bij het gebruik van sleep- en drijvende netten is de selectiviteit minimaal. De directe gevolgen van visserij kunnen worden aangepakt als het "slechte" vistuig wordt ingeruild voor "goed" vistuig, zoals in onderstaande tabel wordt aangegeven.

Effecten	Pelagische (in de waterkolom) vis	Demersale (bodem) vis	Schelpdieren	Schaaldieren, octopussen, enz.
Slecht ○	drijvend kieuwnet	boomkor	gemechaniseerde boomkor	boomkor
○	pelagisch sleepnet	bordentrawl	door een boot gesleepte kor	bordentrawl
○	ringzegen, pelagische beug	schakel(kieuw)net	handkor	schakel (kieuw)net
●	sleeplijn	geankerd kieuwnet		korven
●	handlijn	bodemzegen		duiken
●		demersale beug		
Goed ●		korf, handlijn		

De uitstoot van broeikasgassen kan aanzienlijk worden teruggedrongen als actief vistuig met een hoog brandstofverbruik, zoals de boomkor, wordt ingeruild voor mobiel of vast vistuig, dat minder brandstof kost.

Zowel de vissers als het milieu hebben baat bij het overstappen op low impact visserij: lagere brandstofkosten en dus minder uitstoot van broeikasgassen én minder schade aan mariene ecosystemen. De voordelen die daar voor het milieu uit voortvloeien, leveren op hun beurt weer een grotere visvangst en dus economische voordelen op.

Praktijkvoorbeelden

Kreeftjesvisserij in Noorwegen

Het aantal liters brandstof dat nodig is om een kilo Noorse kreeftjes (langoustines) te vangen en aan land te brengen, kan van 9 naar 2,2 worden teruggebracht als er in plaats van met de traditionele sleepnetten wordt gevist met korven. Bovendien wordt dan voor 1 kilo kreeftjes niet langer een zeegebied van 33.000 m² bestreken, maar van 1,8 m². Ook de hoeveelheid vis die per kilo kreeftjes in zee wordt teruggegooid, neemt af van 4,5 naar 0,36 kilo. Niet alleen zou de overschakeling naar korven minder gevolgen voor het milieu hebben, maar ook krijgt de consument Noorse kreeftjes van veel betere kwaliteit, omdat deze niet in de sleepnetten zijn geplet.

Visserij op platvis in Denemarken

In de Deense visserij op platvis kan de hoeveelheid brandstof per kilogram gevangen vis met een factor 15 worden verlaagd als er niet langer met boomkorren, maar met de Deense zegen (snurrevod) wordt gevist. De Deense zegen is een semi-passieve vorm van vissen waarmee de zeebodem veel minder schade oploopt dan met een boomkor.

Obstakels die verandering in de weg staan

Vissers stuiten vaak op problemen als ze willen overschakelen op minder destructieve vistechnieken. Goed doordachte beleidsmaatregelen helpen om deze obstakels weg te nemen. Zo kan er een stap worden gezet in de richting van low impact visserij.

De problemen waar vissers mee geconfronteerd worden, betreffen veelal de kosten, een gebrek aan kennis van goede methoden, het niet kunnen inzetten van bepaald vistuig (passief vistuig kan niet worden ingezet op plaatsen waar ook visserij met sleepnetten plaatsvindt) en praktische bezwaren (alternatief vistuig kan moeilijker in gebruik zijn dan bestaand vistuig). Dergelijke obstakels kunnen vaak worden weggenomen door beleidsmakers op nationaal niveau. In Nederland wordt de uitwisseling van kennis en ervaringen tussen vissers bijvoorbeeld door de overheid gestimuleerd door de zogenaamde kenniskringen. Deze worden deels gefinancierd door het Europees Visserijfonds.

Om een verschuiving naar low impact visserij mogelijk mogelijk te maken zal het volgende in het hervormde GVB geregeld moeten worden:

- Voorkeurstoegang tot visgronden voor low impact visserij;
- Aanpakken van de overcapaciteit aan de hand van milieu- en sociale criteria, zodat de meest duurzame schepen blijven varen;
- Gefaseerde afschaffing van de ontheffing van brandstofaccijns en andere perverse subsidies;
- Toewijzing van subsidie aan training-/educatieve programma's die low impact visserij bevorderen;
- Introductie en bevordering van ruimtelijke planning met speciale zones voor een meer duurzame visserij, in het bijzonder als daarbij gebruik wordt gemaakt van passief vistuig.

Maar ook het beleid zelf kan een verschuiving naar low impact visserij in de weg staan. Momenteel is de grote boosdoener de inflexibele aard van het Europese beheersysteem voor visserij. Het huidige microbeheersysteem voor de korte termijn, dat is gebaseerd op totale toegestane vangsten (TAC's), quota en inzet, moet worden vervangen door een flexibeler beheersysteem voor de lange termijn, dat duurzame visserij in de hand werkt.

De hervorming van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) die is voorzien voor 2012, is een unieke kans om dit te erkennen en een duurzaam milieu centraal te stellen in het Europese visserijbeleid.

Deze brochure is gebaseerd op het rapport 'Moving towards low impact fisheries in Europe: policy hurdles and actions', dat in 2009 door Seas At Risk werd opgesteld. Het rapport stelt voor gebruik te maken van ander vistuig om de directe en indirecte gevolgen van visserij op het milieu te verkleinen, brengt op basis van praktijkvoorbeelden in kaart wat de vissers tegenhoudt om veranderingen door te voeren, en doet een voorstel voor beleidsmaatregelen om de obstakels weg te nemen en low impact visserij te bevorderen. U kunt het rapport downloaden van www.seas-at-risk.org. Op aanvraag is een papieren versie beschikbaar.

Edinburgstraat 26
1050 Brussel België
secretariat@seas-at-risk.org
www.seas-at-risk.org

Drieharingstraat 25
3511 BH Utrecht
www.noordzee.nl

Fotoverantwoording:
W.J. Strietman, E. Willsteed,
Fisheries and Oceans Canada,
LLH Denmark

Tekst: Maja A. Dittel, Christien Absil,
Monica Verbeek

Vormgeving: www.podivium.nl

Deze brochure is mede mogelijk gemaakt door
de Europese Commissie (DG Milieu), de Edgar
Doncker Stichting en het ministerie van VROM.